

Πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα

Τελική συνοπτική έκθεση

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΙΑΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τελική συνοπτική έκθεση

Ο Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση (ο Φορέας) είναι ένας ανεξάρτητος και αυτοδιοικούμενος οργανισμός. Ο Φορέας συγχρηματοδοτείται από τα Υπουργεία Παιδείας των χωρών μελών του και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω επιδότησης λειτουργίας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Erasmus+ (2014-2020).

Με συγχρηματοδότηση από
το πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντανάκλα τις απόψεις μόνον των δημιουργών, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει ουδεμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτή.

Οι απόψεις που εκφράζονται από οποιοδήποτε πρόσωπο στο παρόν έγγραφο δεν αντανάκλουν απαραίτητα τις επίσημες απόψεις του Φορέα, των χωρών μελών του ή της Επιτροπής.

Συντάκτες: Edda Óskarsdóttir, Amanda Watkins και Serge Ebersold

Η αξιοποίηση αποσπασμάτων του εγγράφου επιτρέπεται, υπό την προϋπόθεση ότι γίνεται σαφής αναφορά της πηγής. Η παρούσα έκθεση πρέπει να αναφέρεται ως εξής: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2018. *Πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα: Τελική συνοπτική έκθεση.* (Ε. Óskarsdóttir, A. Watkins και S. Ebersold, συντ.). Odense, Δανία

Με στόχο τη μεγαλύτερη προσβασιμότητα, η παρούσα έκθεση είναι διαθέσιμη σε 25 γλώσσες και σε προσβάσιμη ηλεκτρονική μορφή στον δικτυακό τόπο του Φορέα: www.european-agency.org

Αυτή είναι η μετάφραση του πρωτότυπου κειμένου στα αγγλικά. Σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με την ακρίβεια των πληροφοριών στη μετάφραση, ανατρέξτε στο πρωτότυπο αγγλικό κείμενο.

ISBN: 978-87-7110-783-8 (Ηλεκτρονική μορφή)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018

Γραμματεία
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Τηλ: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

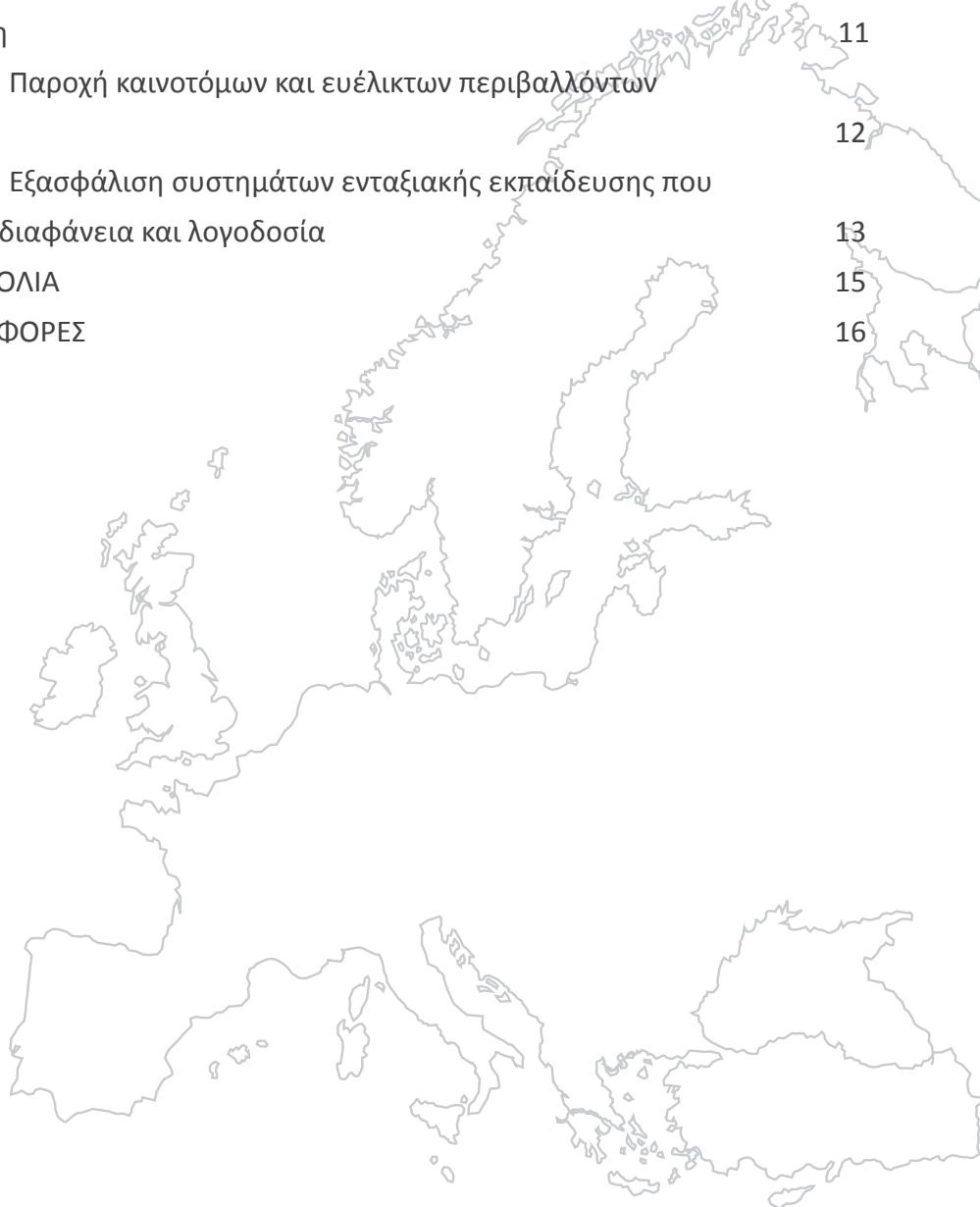
Γραφείο Βρυξελλών
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Τηλ: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Ένα πρόγραμμα σύμπραξης	6
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	6
ΈΝΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ, ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΗΡΙΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	8
Διατομεακό ζήτημα 1: Να εξασφαλιστεί ότι δίνονται ουσιαστικά στους μαθητές κατάλληλες εκπαιδευτικές ευκαιρίες	10
Διατομεακό ζήτημα 2: Προώθηση μιας προσέγγισης σχολικής ανάπτυξης για την ενταξιακή εκπαίδευση	11
Διατομεακό ζήτημα 3: Παροχή καινοτόμων και ευέλικτων περιβαλλόντων μάθησης	12
Διατομεακό ζήτημα 4: Εξασφάλιση συστημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης που χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και λογοδοσία	13
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	15
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	16

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σύσταση του Συμβουλίου για την προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας υποστηρίζει ότι:

Η διασφάλιση αποτελεσματικής ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς για όλους τους εκπαιδευομένους, συμπεριλαμβανομένων όσων προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, όσων προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα, όσων έχουν ειδικές ανάγκες και όσων έχουν αναπηρίες —σύμφωνα με τη σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία— είναι απολύτως απαραίτητη για τη διαμόρφωση πιο συνεκτικών κοινωνιών (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018, σ. 6).

Έρευνες δείχνουν ότι οι μηχανισμοί χρηματοδότησης είναι εξαιρετικά σημαντικοί για τον προσδιορισμό του είδους τοποθέτησης σε σχολείο που προσφέρεται σε μαθητές από μειονεκτούσες ομάδες (ΟΟΣΑ, 2012). Τα συστήματα χρηματοδότησης της εκπαίδευσης διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο προκειμένου να διασφαλίζεται ότι όλοι οι μαθητές — συμπεριλαμβανομένων όσων περιθωριοποιούνται λόγω φύλου, θρησκείας, ικανότητας, σεξουαλικού προσανατολισμού, κοινωνικής κατάστασης ή εθνότητας — έχουν πρόσβαση σε ένα ενταξιακό εκπαιδευτικό σύστημα σε όλα τα επίπεδα δια βίου μάθησης (UNESCO, 2009). Παρόλο που οι χώρες αντιμετωπίζουν διαφορετικές προκλήσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι διαθέσιμοι πόροι —ανθρώπινο δυναμικό και άλλοι— χρησιμοποιούνται για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα (UNESCO, 2017).

Η λογική του προγράμματος **Πολιτικές Χρηματοδότησης για Ενταξιακά Εκπαιδευτικά Συστήματα** (FPIES) είναι ότι οι φορείς χάραξης πολιτικής σε όλη την Ευρώπη αναγνωρίζουν ότι οι μηχανισμοί χρηματοδότησης αποτελούν κρίσιμο μοχλό για τη μείωση της ανισότητας στην εκπαίδευση. Ωστόσο, απαιτούν λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις των μηχανισμών χρηματοδότησης στην ενταξιακή εκπαίδευση, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός για την ανάπτυξη πολιτικής από αυτούς.

Το πρόγραμμα FPIES ανταποκρίνεται σε αυτή τη διαπιστωμένη ανάγκη πολιτικής. Το πρόγραμμα, το οποίο εφαρμόζεται κατά την περίοδο 2016-2018, βασίζεται σε προηγούμενο πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Φορέα για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση (ο Φορέας): **Χρηματοδότηση Ενταξιακής Εκπαίδευσης – Χαρτογράφηση των Συστημάτων Ενταξιακής Εκπαίδευσης των Χωρών** (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2016). Το πρόγραμμα FPIES συγχρηματοδοτείται από τον Φορέα και από το πλαίσιο της **Κεντρικής Δράσης 3 του προγράμματος Erasmus+ «Ευρωπαϊκά μελλοντοστραφή σχέδια συνεργασίας»** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα συνοπτική έκθεση παρουσιάζει μια περίληψη του προγράμματος FPIES.

Ένα πρόγραμμα σύμπραξης

Το πρόγραμμα βασίζεται σε άμεση συνεργασία μεταξύ οκτώ εταίρων: των Υπουργείων Παιδείας της **Ιταλίας**, των **Κάτω Χωρών**, της **Λιθουανίας**, της **Νορβηγίας**, της **Πορτογαλίας** και της **Σλοβενίας**, του Φορέα και του **Universitat Ramon Llull**. Ο τελευταίος φορέας ενεργεί ως εξωτερικός αξιολογητής του προγράμματος, με έμφαση στις δραστηριότητες και τα αποτελέσματα του προγράμματος.

Στόχος του προγράμματος FPIES είναι η συστηματική εξέταση διαφορετικών προσεγγίσεων για τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης και τον προσδιορισμό ενός αποτελεσματικού πλαισίου πολιτικής χρηματοδότησης που συμβάλλει στη μείωση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση.

Αφετηρία του προγράμματος FPIES αποτελεί το γεγονός ότι τα τρέχοντα πλαίσια κατανομής πόρων σε όλες τις χώρες βασίζονται σε συστήματα εκπαίδευσης που έχουν στόχο να καθίστανται συνεχώς πιο ενταξιακά. Οι χώρες έχουν αναπτύξει αυτά τα πλαίσια κατανομής πόρων για να επιτρέπουν στους ενδιαφερόμενους να εφαρμόζουν αποτελεσματικότερα τις αρχές της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Οι δραστηριότητες του προγράμματος επικεντρώνονται συγκεκριμένα στην εξέταση των συστημάτων κατανομής πόρων στις έξι χώρες εταίρους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το *εννοιολογικό πλαίσιο του προγράμματος FPIES* (Ευρωπαϊκός Φορέας, υπό έκδοση-α) βασίζεται σε υπάρχουσες ερευνητικές γνώσεις (κυρίως, Ευρωπαϊκός Φορέας, 2016). Ο ρόλος του εννοιολογικού πλαισίου είναι να καθοδηγήσει τη συλλογή των πληροφοριών του προγράμματος και να παράσχει ένα πλαίσιο για την ανάλυση των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν.

Για τη μεθοδολογία στην οποία βασίζεται η συλλογή των πληροφοριών στο πρόγραμμα FPIES υιοθετήθηκε η προσέγγιση της αλληλοδιδαχής από ομοτίμους. Αυτή έχει τη δυνατότητα να διευκολύνει την αυτοαξιολόγηση και την ανταλλαγή εμπειριών για την υποστήριξη της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και εφαρμογής της πολιτικής στις συμμετέχουσες χώρες.

Οι κύριες δραστηριότητες αλληλοδιδαχής από ομοτίμους ήταν έξι επισκέψεις μελέτης χώρας: μία σε κάθε χώρα εταίρο. Κάθε επίσκεψη μελέτης χώρας περιλάμβανε τη συμμετοχή ευρέος φάσματος ενδιαφερόμενων μερών σε επίπεδο υπουργείου, δήμου και σχολείου στη χώρα φιλοξενίας και επισκεπτών σε επίπεδο υπουργείου από τρεις από τις άλλες πέντε χώρες εταίρους. Οι συμμετέχοντες στις επισκέψεις μελέτης χώρας συμμετείχαν σε σειρά προσυμφωνημένων δραστηριοτήτων και συζητήσεων καθώς εξέταζαν εις βάθος το σύστημα χρηματοδότησης της ειδικής αγωγής και της ενταξιακής

εκπαίδευσης κάθε χώρας. Στόχος ήταν να εντοπιστούν χαρακτηριστικά, προκλήσεις και ευκαιρίες στο τρέχον μοντέλο. Αυτές οι ανταλλαγές πολιτικής σε επίπεδο χώρας παρείχαν πηγές πληροφοριών μεταγενέστερου επιπέδου, οι οποίες χρησίμευσαν ως βάση για τις δραστηριότητες ανάλυσης του προγράμματος. Καταγράφηκαν ως εξής:

- **Εκθέσεις χώρας:** Οι εκθέσεις χώρας προσδιορίζουν τα βασικά πλεονεκτήματα και τις βασικές προκλήσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση, τη διακυβέρνηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων που υποστηρίζουν τα συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης των χωρών. Οι εκθέσεις χώρας καταρτίστηκαν πριν από τις επισκέψεις μελέτης χώρας. Οριστικοποιήθηκαν μετά την πραγματοποίηση των επισκέψεων μελέτης χώρας, με βάση τις πληροφορίες και τις συζητήσεις κατά τις επισκέψεις μελέτης χώρας.
- **Εκθέσεις επίσκεψης μελέτης χώρας:** Οι εκθέσεις επίσκεψης μελέτης χώρας καταγράφουν τα κύρια θέματα συζήτησης και τα κύρια διδάγματα από κάθε επίσκεψη. Παρουσιάζουν συνοπτικά την επίσκεψη και μια ολοκληρωμένη ανάλυση των συζητήσεων.

Πληροφορίες για τις επισκέψεις μελέτης χώρας και τις εκθέσεις διατίθενται στις σελίδες των εταίρων για την **Ιταλία**, τις **Κάτω Χώρες**, τη **Λιθουανία**, τη **Νορβηγία**, την **Πορτογαλία** και τη **Σλοβενία**.

Η **έκθεση σύνθεσης** του προγράμματος FPIES (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2018) παρουσιάζει συγκεντρωτικά τα πορίσματα από όλες τις δραστηριότητες του προγράμματος, τις εκθέσεις χώρας, τις επισκέψεις μελέτης χώρας και τις εκθέσεις επίσκεψης μελέτης χώρας. Επισημαίνει ζητήματα χρηματοδότησης, παράγοντες και κρίσιμους μοχλούς για τη μείωση της ανισότητας στην εκπαίδευση μέσω αποτελεσματικών, αποδοτικών με βάση το κόστος και ισότιμων μηχανισμών χρηματοδότησης.

Με βάση τα πορίσματα του προγράμματος που παρουσιάζονται στην έκθεση σύνθεσης, το βασικό προϊόν του προγράμματος FPIES είναι το *πλαίσιο καθοδήγησης πολιτικής* (Ευρωπαϊκός Φορέας, υπό έκδοση-β).

Το κοινό στο οποίο απευθύνεται και οι πιθανοί χρήστες του παρόντος *πλαισίου καθοδήγησης πολιτικής* είναι οι φορείς χάραξης πολιτικής (και λήψης αποφάσεων) για την ενταξιακή εκπαίδευση που εργάζονται στα διάφορα επίπεδα του συστήματος —σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό. Το *πλαίσιο καθοδήγησης πολιτικής* περιλαμβάνει:

- επισκόπηση των **στοιχείων πολιτικής** στα οποία βασίζεται μια ολοκληρωμένη πολιτική για τη χρηματοδότηση ενταξιακών εκπαιδευτικών συστημάτων·
- παρουσίαση **πλαισίου πολιτικής** το οποίο αναδεικνύει τα διατομεακά ζητήματα πολιτικής, καθώς και τους σκοπούς και στόχους πολιτικής που συγκροτούν μια ολοκληρωμένη πολιτική χρηματοδότησης ενταξιακών εκπαιδευτικών συστημάτων (η οποία συνοψίζεται στην επόμενη ενότητα)·
- εργαλείο **αυτοαξιολόγησης** το οποίο βασίζεται στο προτεινόμενο πλαίσιο. Αυτό αναπτύχθηκε με σκοπό να συνδράμει τους διαμορφωτές της πολιτικής κατά τη μελέτη και τη συζήτηση πολιτικών χρηματοδότησης της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Ο γενικός σκοπός αυτού του *πλαίσιου καθοδήγησης πολιτικής* χρηματοδότησης είναι να υποστηρίξει μελλοντικές συζητήσεις μεταξύ διαμορφωτών πολιτικής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στις χώρες εταίρους όσον αφορά τις πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα. Όλα τα μέλη του Φορέα κατανοούν ότι οι εν λόγω συζητήσεις είναι κρίσιμης σημασίας για τη βελτίωση της υλοποίησης, της λογοδοσίας και της διακυβέρνησης σε σχέση με αυτά τα συστήματα.

ΈΝΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ, ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΗΡΙΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Εντός ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πολιτικής για τη χρηματοδότηση των ενταξιακών εκπαιδευτικών συστημάτων, η χρηματοδότηση δεν πρέπει να θεωρείται αυτοσκοπός. Αντιθέτως, είναι εργαλείο για την προώθηση και την εξασφάλιση ενταξιακών εκπαιδευτικών συστημάτων που παρέχουν ευκαιρίες ποιοτικής εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές.

Τα πορίσματα του προγράμματος FPIES συνδέουν τους μηχανισμούς χρηματοδότησης των ενταξιακών εκπαιδευτικών συστημάτων με σημαντικούς μοχλούς υποστήριξης της υλοποίησης αποτελεσματικών και αποδοτικών με βάση το κόστος πολιτικών ενταξιακής εκπαίδευσης. Οι πολιτικές ενταξιακής εκπαίδευσης των χωρών είναι ενταγμένες σε πολυεπίπεδα και πολυμερή συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης, τα οποία καλύπτουν την παροχή γενικής και ειδικής εκπαίδευσης. Αυτά τα συστήματα περιλαμβάνουν διυπουργικούς και διατομεακούς μηχανισμούς και μη εκπαιδευτικές πτυχές που επηρεάζουν την πρόσβαση των μαθητών σε υψηλής ποιότητας ενταξιακή εκπαίδευση. Επομένως, η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα με βάση το κόστος των μηχανισμών χρηματοδότησης εξαρτάται από ουσιώδεις μοχλούς για τη διάθεση αυτών των ενσωματωμένων μέσων και πόρων σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διοργανικής συνεργασίας και συντονισμένης παροχής (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2016· 2018).

Αυτά τα θεμελιώδη θέματα συνδέουν τους μηχανισμούς χρηματοδότησης των ενταξιακών εκπαιδευτικών συστημάτων με τέσσερα διατομεακά ζητήματα. Τα **ζητήματα** αυτά πλαισιώνουν την ποιότητα της ενταξιακής εκπαίδευσης και την αποδοτικότητά της με βάση το κόστος ως σημαντικά θέματα ή διαστάσεις πολιτικής που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την υλοποίηση αποτελεσματικών, υψηλής ποιότητας και αποδοτικών με βάση το κόστος πολιτικών ενταξιακής εκπαίδευσης.

Αυτά τα ζητήματα συνδέονται με ορισμένους κρίσιμους **παράγοντες** διάθεσης πόρων που καθορίζουν την ισότιμη, αποτελεσματική και αποδοτική με βάση το κόστος ενταξιακή εκπαίδευση. Οι παράγοντες συνδέονται με τη σειρά τους με βασικές **κινητήριες δυνάμεις** χρηματοδότησης που θεωρούνται ουσιώδεις για την υλοποίηση αποτελεσματικών πολιτικών χρηματοδότησης (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2018). Τα ζητήματα, οι παράγοντες και οι κινητήριες δυνάμεις αποτελούν συνολικά ένα ενδεικτικό πλαίσιο για την παροχή απαραίτητης χρηματοδότησης και πόρων για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα.

Διατομεακό ζήτημα 1: Να εξασφαλιστεί ότι δίνονται ουσιαστικά στους μαθητές κατάλληλες εκπαιδευτικές ευκαιρίες

Θα πρέπει να προλαμβάνονται στρατηγικές αποκλεισμού που αρνούνται στους μαθητές το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση και την ενταξιακή εκπαίδευση και/ή που επιβάλλουν ασκόπως σε μαθητές την υποχρέωση έκδοσης επίσημης απόφασης σχετικά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Το βασικό μήνυμα αυτού του ζητήματος είναι η ανάγκη χρηματοδότησης στρατηγικών που οδηγούν σε εκπαιδευτική ένταξη και όχι σε αποκλεισμό.

Οι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων και οι διασυνδεδεμένες βασικές κινητήριες δυνάμεις σε σχέση με αυτό το ζήτημα είναι οι εξής:

Κύριοι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων	Βασικές κινητήριες δυνάμεις
Μια πολιτική δέσμευση για το δικαίωμα εκπαίδευσης όλων των μαθητών	<ul style="list-style-type: none"> • Οικονομική δέσμευση για ενταξιακή εκπαίδευση • Δέσμευση για αριστεία για όλους • Επένδυση στην ανάπτυξη διαφόρων μέτρων υποστήριξης των μαθητών
Ενσωμάτωση της ενταξιακής εκπαίδευσης στο τοπικό πλαίσιο με την εφαρμογή προσέγγισης με βάση την κοινότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση της ενταξιακής εκπαίδευσης ως βασικό στόχο και τομέα ευθύνης σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων • Προώθηση της κοινωνικής ευθύνης των σχολείων για την ενταξιακή εκπαίδευση
Προώθηση μιας προσέγγισης σχολικής ανάπτυξης	<ul style="list-style-type: none"> • Εξασφάλιση βιώσιμης ισορροπίας μεταξύ προσεγγίσεων χρηματοδότησης του σχολείου συνολικά (throughput funding - γενική χρηματοδότηση) και προσεγγίσεων χρηματοδότησης με βάση τις ανάγκες (input funding - χρηματοδότηση βάσει εισροών) • Μηχανισμοί διάθεσης πόρων που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ενταξιακών μαθησιακών κοινοτήτων

Διατομεακό ζήτημα 2: Προώθηση μιας προσέγγισης σχολικής ανάπτυξης για την ενταξιακή εκπαίδευση

Πρέπει να αποφεύγονται χρηματοδοτικοί μηχανισμοί που λειτουργούν ως αντικίνητρο για την ενταξιακή εκπαίδευση. Ευέλικτα συστήματα χρηματοδότησης πρέπει να εξασφαλίζουν μια προσέγγιση σχολικής ανάπτυξης η οποία δημιουργεί μαθησιακές κοινότητες μέσω της ανάπτυξης καινοτόμων και ευέλικτων μορφών διδασκαλίας που συνδυάζουν επιδόσεις και ισοτιμία. Το βασικό μήνυμα αυτού του ζητήματος είναι η υποστήριξη των σχολικών ομάδων προκειμένου να αναλαμβάνουν την ευθύνη για την εκπλήρωση των αναγκών όλων των μαθητών.

Οι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων και οι διασυνδεδεμένες βασικές κινητήριες δυνάμεις σε σχέση με αυτό το ζήτημα είναι οι εξής:

Κύριοι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων	Βασικές κινητήριες δυνάμεις
Παροχή κινήτρων για ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης	<ul style="list-style-type: none"> • Οικονομική υποστήριξη σχολείων και μαθητών που διατρέχουν κίνδυνο χαμηλών επιδόσεων • Μηχανισμοί διάθεσης πόρων που ενθαρρύνουν τα δίκτυα μάθησης
Προώθηση της αυτονομίας των σχολείων	<ul style="list-style-type: none"> • Ευέλικτη χρήση δημόσιας χρηματοδότησης • Οργανωτική ευελιξία
Ενσωμάτωση της ενταξιακής εκπαίδευσης σε υποστηρικτικούς μηχανισμούς διασφάλισης ποιότητας σε επίπεδο σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Υποστήριξη επιμερισμένης ηγεσίας • Επαρκής συνδυασμός μέσων για υποστηρικτικά, καινοτόμα περιβάλλοντα μάθησης

Διατομεακό ζήτημα 3: Παροχή καινοτόμων και ευέλικτων περιβαλλόντων μάθησης

Οι αναποτελεσματικοί μηχανισμοί χρηματοδότησης λειτουργούν ως κίνητρο διαχωρισμού και αποκλεισμού, όταν η διδασκαλία και η υποστήριξη σε περιβάλλοντα γενικής εκπαίδευσης θεωρούνται ανεπαρκείς για την κάλυψη των αναγκών των μαθητών. Το γεγονός αυτό μπορεί να καλλιεργήσει στους ενδιαφερόμενους την αντίληψη ότι ένα περιβάλλον ειδικής εκπαίδευσης (δηλ. χωριστά σχολεία και τάξεις) παρέχει καλύτερη εκπαιδευτική υποστήριξη σε ορισμένους μαθητές. Το βασικό μήνυμα αυτού του ζητήματος είναι ότι οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί χρηματοδότησης αποτελούν κίνητρο για ενταξιακή εκπαίδευση, όταν προάγουν μηχανισμούς ανάπτυξης ικανοτήτων που δίνουν στους ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα να αναπτύξουν καινοτόμα και ευέλικτα μαθησιακά περιβάλλοντα γενικής εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές.

Οι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων και οι διασυνδεδεμένες βασικές κινητήριες δυνάμεις σε σχέση με αυτό το ζήτημα είναι οι εξής:

Κύριοι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων	Βασικές κινητήριες δυνάμεις
Ενεργοποίηση στρατηγικών ανάπτυξης ικανοτήτων	<ul style="list-style-type: none"> • Ενδυνάμωση τοπικών κοινοτήτων, σχολείων ή μαθητών
Παροχή δυνατότητας σε σχολεία ειδικής εκπαίδευσης να λειτουργούν ως πόρος για σχολεία γενικής εκπαίδευσης	<ul style="list-style-type: none"> • Κίνητρα σε σχολεία ειδικής εκπαίδευσης για να λειτουργούν ως κέντρα πόρων • Ενσωμάτωση ζητημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης στην κατάρτιση/εκπαίδευση ειδικών που εργάζονται σε σχολεία ειδικής εκπαίδευσης πριν από την ανάληψη των καθηκόντων τους και στον χώρο εργασίας
Ενσωμάτωση της ενταξιακής εκπαίδευσης στην επαγγελματική ανάπτυξη	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση της ενταξιακής εκπαίδευσης στις ευκαιρίες κατάρτισης/εκπαίδευσης των δασκάλων • Προώθηση των ικανοτήτων ηγεσίας στην ανάπτυξη ενταξιακών σχολείων • Παροχή ευκαιριών κατάρτισης/ανάπτυξης και στους γονείς

Διατομεακό ζήτημα 4: Εξασφάλιση συστημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης που χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και λογοδοσία

Οι μηχανισμοί κατανομής πόρων που προωθούν την ετικετοποίηση των μαθητών, αντί να εντοπίζουν τομείς ανάπτυξης στο πλαίσιο της υποστήριξης και της παροχής εκπαίδευσης δεν είναι ούτε αποδοτικοί με βάση το κόστος μακροπρόθεσμα ούτε δίκαιοι. Η αναποτελεσματική διατομεακή συνεργασία (δηλ. με υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής προστασίας) μπορεί να οδηγήσει σε επικάλυψη των υπηρεσιών και μη συνεκτικές προσεγγίσεις. Το βασικό μήνυμα αυτού του ζητήματος είναι ότι τα συστήματα χρηματοδότησης και διάθεσης πόρων που εξισορροπούν ζητήματα αποδοτικότητας, αποτελεσματικότητας και ισοτιμίας συνδέονται σαφώς με κανονιστικά πλαίσια που δίνουν έμφαση στη συνολική διακυβέρνηση του συστήματος, τη λογοδοσία και τη βελτίωση.

Οι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων και οι διασυνδεδεμένες βασικές κινητήριες δυνάμεις σε σχέση με αυτό το ζήτημα είναι οι εξής:

Κύριοι κρίσιμοι παράγοντες διάθεσης πόρων	Βασικές κινητήριες δυνάμεις
Στρατηγικές διακυβέρνησης δικτύου που προάγουν ενοποιημένα συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση της διακυβέρνησης στα σχολικά και τα τοπικά δίκτυα, σε ένα διεπιστημονικό και διυπουργικό πλαίσιο
Μετάβαση από μηχανισμούς διαδικαστικού ελέγχου σε συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης που χαρακτηρίζονται από λογοδοσία	<ul style="list-style-type: none"> • Σύνδεση της χρηματοδότησης με σχεδιασμό των πόρων βάσει αποδεικτικών στοιχείων • Ανάπτυξη μηχανισμών παρακολούθησης και πέραν της διοικητικής συμμόρφωσης • Χαρτογράφηση των δεδομένων χρηματοδότησης με βάση τους στόχους της ενταξιακής εκπαίδευσης • Ενσωμάτωση της ενταξιακής εκπαίδευσης σε μηχανισμούς υποβολής εκθέσεων και διάδοσης πληροφοριών
Ενσωμάτωση των πολιτικών ενταξιακής εκπαίδευσης σε σύστημα διασφάλισης ποιότητας	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη των υφιστάμενων διαδικασιών αξιολόγησης λαμβανομένων υπόψη των ζητημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης ως βασικών κινητήριων δυνάμεων ενός συστήματος διασφάλισης ποιότητας • Ανάπτυξη ενός σαφούς πλαισίου διασφάλισης της ποιότητας της ενταξιακής εκπαίδευσης

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Τα πορίσματα που εξήχθησαν από το πρόγραμμα Χρηματοδότηση της Ενταξιακής Εκπαίδευσης και όλες τις δραστηριότητες του προγράμματος FPIES (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2016· 2018) καταδεικνύουν ότι δεν υπάρχει ιδανικός τρόπος χρηματοδότησης της ενταξιακής εκπαίδευσης. Πράγματι, όπως τονίζεται στην *ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών*:

... δεν υπάρχει καμία εγγύηση ότι η αύξηση των δημόσιων δαπανών αποδίδει αυτομάτως καλύτερα αποτελέσματα. Πράγματι, η σύγκριση των αποτελεσμάτων της έρευνας PISA [Πρόγραμμα διεθνούς αξιολόγησης μαθητών] με το επίπεδο των δημόσιων δαπανών για την προσχολική και σχολική εκπαίδευση αποκαλύπτει μεγάλες διαφορές στον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη κάνουν χρήση των πόρων που διαθέτουν. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν την αποφασιστική σημασία που έχει η αύξηση της αποδοτικότητας, δηλαδή η καλύτερη δυνατή χρήση των περιορισμένων πόρων για την εξασφάλιση ποιότητας, ισότητας και καλών επιδόσεων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016, σ. 3).

Οι πολιτικές ενταξιακής εκπαίδευσης των χωρών είναι ενταγμένες σε πολυεπίπεδα και πολυμερή συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης, τα οποία καλύπτουν την παροχή γενικής και ειδικής εκπαίδευσης. Με την τρέχουσα μορφή τους, αυτά τα συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης είναι πολύ πιο περίπλοκα από το σύστημα γενικής εκπαίδευσης. Πλαισιώνουν την πορεία κάθε χώρας προς την ενταξιακή εκπαίδευση.

Όπως πρότεινε το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2017), για την κάλυψη όλων των πτυχών της εκπαίδευσης μέσα από μια διηλεκτή προοπτική απαιτείται εμπλοκή διυπουργικών και διατομεακών ζητημάτων. Απαιτείται επίσης ένταξη μη εκπαιδευτικών πτυχών που επηρεάζουν την πρόσβαση των μαθητών σε υψηλής ποιότητας ενταξιακή εκπαίδευση (όπως ανωτέρω).

Συμπερασματικά, τα πορίσματα που εξήχθησαν από όλες τις δραστηριότητες του προγράμματος FPIES συνδέουν τα αποτελεσματικά και αποδοτικά με βάση το κόστος συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης με τέσσερα διατομεακά ζητήματα. Αυτά τα διατομεακά ζητήματα, τα οποία υποστηρίζονται από σκοπούς και στόχους πολιτικής, αποτελούν τους βασικούς παράγοντες που υποστηρίζουν την ανάπτυξη αποτελεσματικών και αποδοτικών με βάση το κόστος συστημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης, τα οποία μπορούν να μειώσουν τις ανισότητες στην εκπαίδευση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

UNESCO, 2009. *Policy Guidelines on Inclusion in Education* [Κατευθυντήριες Γραμμές Πολιτικής για την Ένταξη στην Εκπαίδευση]. Παρίσι: UNESCO

UNESCO, 2017. *A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education* [Οδηγός για την εξασφάλιση της ένταξης και της ισοτιμίας στην εκπαίδευση]. Παρίσι: UNESCO

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Βελτίωση και εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης*. COM/2016/0941 final. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM:2016:941:FIN (Τελευταία πρόσβαση: Οκτώβριος 2018)

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2016. *Financing of Inclusive Education: Mapping Country Systems for Inclusive Education* [Χρηματοδότηση της ενταξιακής εκπαίδευσης: Χαρτογράφηση των συστημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης των χωρών]. (S. Ebersold, συντ.). Odense, Δανία. www.european-agency.org/resources/publications/financing-inclusive-education-mapping-country-systems-inclusive-education (Τελευταία πρόσβαση: Οκτώβριος 2018)

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2018. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Resourcing Levers to Reduce Disparity in Education* [Πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα: Μοχλοί διάθεσης πόρων για τη μείωση της ανισότητας στην εκπαίδευση]. (S. Ebersold, E. Óskarsdóttir και A. Watkins, συντ.). Odense, Δανία. www.european-agency.org/resources/publications/fpies-synthesis-report (Τελευταία πρόσβαση: Οκτώβριος 2018)

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, υπό έκδοση-α. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Project Conceptual Framework* [Πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα: Εννοιολογικό πλαίσιο του προγράμματος]. (E. Óskarsdóttir, A. Watkins και S. Ebersold, συντ.). Odense, Δανία

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, υπό έκδοση-β. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Policy Guidance Framework* [Πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα: Πλαίσιο καθοδήγησης πολιτικής]. (A. Watkins, E. Óskarsdóttir και S. Ebersold, συντ.). Odense, Δανία

ΟΟΣΑ, 2012. *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools* [Ισοτιμία και ποιότητα στην εκπαίδευση: Υποστήριξη μειονεκτούντων μαθητών και σχολείων]. Παρίσι: OECD Publishing

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2017. *Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, για την ένταξη με σεβασμό στην πολυμορφία για την επίτευξη υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης για όλους.* (2017/C 62/02) eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.ELL&toc=OJ:C:2017:062:FULL (Τελευταία πρόσβαση: Οκτώβριος 2018)

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018. *Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, για την προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας.* (2018/C 195/01). Βρυξέλλες: Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0607%2801%29 (Τελευταία πρόσβαση: Οκτώβριος 2018)

Γραμματεία:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Τηλ: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Γραφείο Βρυξελλών:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Τηλ: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org